

Kommunstyrelserna i landskapet Åland

RIKSDAGSVALET 2011: Ändringar i vallagen, bestämmande och meddelande av röstningsställena, valmaterialet m.m.

Riksdagsvalet förrättas på söndagen den 17 april 2011. Förhandsröstning ordnas i Finland 6-12.4.2011 och utomlands 6-9.4.2011. Förhandsröstningen ombord på ett finskt fartyg kan inledas redan den 30 mars 2011.

Justitieministeriet ber kommunstyrelsen sända detta brev till centralvalnämnden för kännedom. Brevet finns också på justitieministeriets webbplats www.vaalit.fi.

1. Ändringar i vallagen

Vallagen har sedan det föregående valet (Europaparlamentsvalet 2009) ändrats genom lagen om ändring av vallagen (431/2010), som trädde i kraft den 1 juni 2010. Genom lagen ändrades tidpunkten för ordinarie riksdagsval och presidentval. Valdagen i riksdagsval ska i fortsättningen vara den tredje söndagen i april och i presidentval den fjärde söndagen i januari. I samband med detta utvidgades möjligheterna att rösta på förhand så att närståendevårdaren kan under vissa förutsättningar rösta vid hemmaröstningen samtidigt med den som egentligen har rätt att rösta hemma.

2. Röstningsställena i riksdagsvalet 2011

Kommunen är enligt 14 § 3 mom. i grundlagen skyldig att se till att de röstberättigade har tillräckliga möjligheter att rösta både vid förhandsröstningen och på valdagen.

2.1. Bestämmande av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen

Enligt 9 § i vallagen ska kommunstyrelsen besluta om antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Det ska finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun om inte något annat följer av särskilda skäl. Vid bestämmandet av förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid det följande.

Det måste finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen

Kommunen måste absolut se till att det i kommunen finns tillräckligt många allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen, så att väljarna kan rösta på förhand utan något större besvär och utan att det skulle ta en onödigt

lång tid. Eftersom besluten om indelning i röstningsområden fattades i kommunerna redan i slutet av april är det inte längre möjligt att påverka antalet röstningsställen på valdagen i riksdagsvalet. Därför anser justitieministeriet att tryggheten av ett tillräckligt antal förhandsröstningsställen är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att säkerställa ett gott valdeltagande i riksdagsvalet.

Måste det finnas ett förhandsröstningsställe i varje kommun?

Enligt 9 § i vallagen ska det finnas minst ett förhandsröstningsställe i varje kommun om inte något annat följer av särskilda skäl. På grund av de särskilda omständigheterna i landskapet Åland fanns det inget förhandsröstningsställe i Geta och Saltvik i Europaparlamentsvalet 2009.

Om en kommun också denna gång anser att det inte är nödvändigt att ordna ett allmänt förhandsröstningsställe ska kommunen se till att röstberättigade inom kommunen har tillräckliga möjligheter att rösta på förhand på förhandsröstningsställena i andra kommuner.

Var bör förhandsröstningsstället ligga?

Förhandsröstningsstället bör vara en plats som är lätt att hitta och som de röstberättigade gärna kommer till. Förhandsröstningen kan t.ex. ordnas på en sådan plats som medborgarna också annars ofta besöker. Det ska dock ses till att även de som bor utanför tätorten har goda möjligheter att rösta på förhand.

Förhandsröstningsstället bör dessutom vara så neutralt som möjligt beträffande ideologiska och ekonomiska sammankopplingar att en så stor del som möjligt av väljarna gärna kommer till platsen.

I de senaste valen har man fått bra erfarenhet av bl.a.

- postkontor,
- bibliotek,
- olika affärs- och köpcentrum,
- kommunhus och andra kommunala ämbetsverk,
- olika läroverk,
- kommunala servicecentrum och
- samservicecentrum samt
- ambulerande röstningsställen dvs. röstningsbussar och förbindelsefartyg och motsvarande.

Ordningen på förhandsröstningsställena och förbudet mot valreklam

Förhandsröstningsställets lokaler och belägenhet ska lämpa sig för förhandsröstning också med tanke på ordningen på röstningsstället. I 56 § i vallagen föreskrivs om ordningen på förhandsröstningsställena och i samband med detta om det s.k. förbudet mot valreklam. Av praktiska skäl kan förbudet mot valreklam i fråga om vissa förhandsröstningsställen omfatta ett mer begränsat område än i fråga om röstningsområdets röstningsställe på valdagen. Om förhandsröstningsstället finns t.ex. i ett köpcentrum ska kommunens centralvalnämnd vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning för att säkerställa att förhandsröstningen på ett behörigt sätt beaktas i centrets övriga verksamhet. I fråga om

omfattningen av förbudet mot valreklam kan det i detta fall anses som minimikrav att valkampanjer och valreklam inte får synas till eller höras vid ytterdörren till förhandsröstningsstället eller innanför den.

Tillräckligt med utrymme och valförrättare

Förhandsröstningsstället bör vara tillräckligt stort så att röstningen kan förrättas smidigt och tillförlitligt, dvs. med bevarande av valhemligheten, valfriheten och valfriden. I utrymmet ska kunna placeras ett tillräckligt antal punkter för kontroll av identiteten, givande av röstsedlar och mottagning av röstningar. Utrymmet ska vara dimensionerat och ordnat så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Rusning beror ofta på att förhandsröstningen ordnas i en sådan lokal där det inte finns plats för tillräckligt många valbås eller mottagningspunkter för röstningar och/eller på att det inte finns tillräckligt många valförrättare vid mottagningspunkten. När det gäller förhandsröstningen är det ju inte själva röstningen som tar tid utan just mottagandet av röstningen (dvs. när valförrättaren stämplar röstsedeln, innesluter röstsedeln i valkuvertet, innesluter valkuvertet och följbrevet i ytterkuvertet samt gör en anteckning i rösträttsregistret om att väljaren har röstat). Kommunerna bör se till att det finns tillräckligt med mottagningspunkter. I praktiken betyder detta att det ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningen ordnas i ett tillräckligt stort utrymme så att röstningen ur väljarens synpunkt går så snabbt och smidigt som möjligt.

Brandsäkerheten

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägar hålls oblockerade. Skyltarna för utrymningsvägarna får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand säkerställa hos den regionala räddningsmyndigheten att arrangemangen har skötts korrekt.

Använd helst samma förhandsröstningsställen från val till val

Förhandsröstningen bör i mån av möjlighet ordnas på samma ställe från val till val, eftersom väljarna på detta sätt lättare vet var de kan rösta på förhand. Man kan gärna öka antalet röstningsställen, men att sluta använda ett visst ställe eller flytta stället eller ändra på öppettiderna kan orsaka ovisshet bland väljarna.

Effektiv informering och anvisningar

Kommunen ska aktivt informera kommuninvånarna om var kommunens förhandsröstningsställen finns och deras öppettider. I praktiken kan denna information ges med hjälp av kungörelser, utomhusreklam, tidningsannonser, tidningsartiklar, informationsblad som skickas till alla hushåll, på kommunens webbplats osv. Till lokala medier bör skickas en förteckning över förhandsröstningsställena och deras öppettider. På samma sätt som tidigare bifogas det till meddelandekortet som skickas till väljarna en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena i inom väljarens valkrets.

Vägen till röstningsstället ska märkas tydligt, t.ex. med vägvisare och skyltar.

Handikappades möjligheter att rösta

Uppmärksamhet bör fästas vid att handikappade och på annat sätt rörelsehindrade har goda möjligheter att rösta på förhand. I mån av möjlighet bör parkeringsplats för handikappades fortkäffningsmedel reserveras i omedelbar närhet av röstningsstället och hjälp ordnas för handikappade både på röstningsstället och utanför det. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska t.ex. förses med ramp så att de som använder eldriven rullstol eller rullator kommer till röstningsplatsen utan svårigheter. Med tanke på rullstolsbundna bör det dessutom finnas ett valbås i vilket man ryms med rullstol eller ett fristående skrivunderlägg med skärm så att väljaren kan fylla i sin röstsedel i skydd för andras blickar.

På vilket sätt kan man i praktiken ordna förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe?

Förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe kan ordnas t.ex. enligt följande: i en buss eller motsvarande fordon ordnas ett röstningsutrymme, den dagliga rutten och tidtabellen planeras, det informeras aktivt om var och när bussen stannar och efter detta genomförs planen och förrättas röstningen. Adressen till var och en plats där bussen stannar och de tider då den stannar ska registreras i valdatasystemets register över röstningsställen.

Dagarna och tiderna då förhandsröstningsstället är öppet

Enligt 47 § vallagen ska ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet vara öppet för förhandsröstning under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden, om inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Som särskilt skäl anses närmast att det bedöms att antalet förhandsröstande är litet i en del av kommunen eller i en tätort. I varje kommun ska det dock finnas minst ett förhandsröstningsställe som är öppet under alla dagar under förhandsröstningsperioden (6-12.4.2011).

Enligt 48 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen också de dagliga öppettiderna. Förhandsröstningsstället får dock inte vara öppet vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller lördagar och söndagar före klockan 10 eller efter klockan 16. Enligt tidigare erfarenhet lönar det sig att hålla förhandsröstningsstället öppet till klockan 20 minst under de två sista dagarna under förhandsröstningsperioden.

Avtal med utomstående om ordnande av förhandsröstningen

Ordnande av förhandsröstning i Posten Åland Ab:s postkontor

På samma sätt som vid tidigare val har justitieministeriet och Posten Åland Ab ingått ett ramavtal om förhandsröstning på Posten Ålands postkontor vid riksdagsvalet 2011. Avtalet och möjligheten att använda postkontor som förhandsröstningsställen gäller enbart de 8 kommuner i vilka det finns postens egna kontor eller lämpligt postombud. Posten Åland ställer sammanlagt 9 postkontor till förfogande som förhandsröstningsställen.

Varje kommun bestämmer själv om den vill använda Posten Ålands postkontor som förhandsröstningsställen eller om den ordnar förhandsröstningen i andra ställen i kommunen. Posten Ålands försäljningspersonal kommer att kontakta kommunerna i god tid före årsskiftet.

Andra utomstående aktörer

Om kommunen ordnar förhandsröstningen i någon annan utomstående aktörs utrymme (till exempel i ett köpcentrum) ska den själv ingå avtal om detta direkt med aktören i fråga.

Meddelande av uppgifterna om röstningsställena till Befolkningsregistercentralens register över röstningsställen

Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i god tid så att kommunen hinner meddela uppgifterna om röstningsställena till Befolkningsregistercentralen på det sätt den bestämmer senast fredagen den 21 januari 2011. Befolkningsregistercentralen ger till kommunstyrelserna i landskapet Åland närmare anvisningar om meddelande av förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i november.

Meddelande av centralvalnämndens kontaktuppgifter till justitieministeriet

Centralvalnämnderna ska utan dröjsmål meddela den kommunala centralvalnämnden kontaktkommunikation (sekreterarens eller ordförandens telefonnummer, eventuellt faxnummer, postadress och e-postadress) till justitieministeriet per e-post till adressen vaalit@om.fi.

2.2. Tidsplanen för bestämmande och meddelande av röstningsställena

1) November 2010: Befolkningsregistercentralen ger kommunerna närmare anvisningar om meddelande av röstningsställeuppgifterna.

2) Kommuner där Posten Åland ställer sina postkontor till förfogande: Posten Åland kontaktar kommunen i god tid före årsskiftet. Kommunen och Posten Åland ska senast på måndagen den 17 januari 2011 ingå det eventuella avtalet om förhandsröstning i Posten Ålands postkontor.

3) Januari 2011: Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i kommunen och se till att de meddelas till Befolkningsregistercentralen senast på fredagen den 21 januari 2011. Om kommunen upptäcker fel i uppgifterna efter detta datum ska den utan dröjsmål meddela dessa till Befolkningsregistercentralen på det sätt den förordnar. Rättelser ska meddelas ända fram till valdagen så att hela valorganisationen via valdatasystemet har tillgång till korrekta uppgifter.

4) Justitieministeriet rekommenderar att kommunala centralvalnämnden förordnar senast på onsdagen den 2 mars 2011 valförrättare till kommunens allmänna förhandsröstningsställen. Posten Åland lämnar till centralvalnämnden ett förslag om personerna som ska förordnas till postkontoren.

3. Valhandlingar

Justitieministeriet skickar till centralvalnämnderna i november 2010 en skild förfrågan om behovet av de valhandlingar som används vid riksdagsvalet. Enligt svaren till förfrågan utarbetas en distributionslista för valhandlingarna. Valhandlingarna distribueras fr.o.m. den 14 februari 2011.

Valanvisningarna distribueras till centralvalnämnderna under januari 2011.

4. Valurnorna

Centralvalnämnderna ska senast fredagen den 10 december 2010 meddela till justitieministeriet antalet nya valurnor som behövs i kommunen. Dessa uppgifter meddelas till Terttu Belgasem, per per e-post under adress terttu.belgasem@om.fi. Justitieministeriet står för kostnaderna för transporten.

5. Informationsmöte till centralvalnämnderna

Justitieministeriet ordnar den 10 mars 2011 ett möte om arrangemangen vid riksdagsvalet med sekreterarna och ordförandena av de kommunala centralvalnämnderna i kommunerna i landskapet Åland. I december 2010 sänder ministeriet till de kommunala centralvalnämnderna ett brev där tidpunkten och programmet för mötet meddelas.

Den kommunala centralvalnämnden ska utbilda, handleda och råda kommunens övriga valmyndigheter (valnämnder, valbestyrelser och valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsställena) för att dessa klarar av de uppgifter som hör till dem.

6. Engångsersättningen till kommunerna

I enlighet med 188 § i vallagen betalar justitieministeriet som engångsersättning till kommunen ett belopp som ministeriet fastställer för varje kommuninvånare som har rösträtt i riksdagsvalet. Ersättningens storlek kan fastställas först efter att statsbudgeten för nästa år har godkänts. Kommunerna underrättas om engångsersättningen skilt. Det kan nämnas att vid riksdagsvalet 2007 var ersättningen 1,8 euro per röstberättigad kommuninvånare som införts i rösträttsregistret, dock minst 2100 euro per kommun, och vid Europaparlamentsvalet 2009 1,9 euro per röstberättigad kommuninvånare som införts i rösträttsregistret, dock minst 2400 euro per kommun. Ersättningen betalas till kommunerna på hösten 2011.

7. Ytterligare upplysningar

Ytterligare information om valfrågor finns på justitieministeriets valsidor på www.vaalit.fi.

Vid justitieministeriet ges ytterligare information av

- valdirektör Arto Jääskeläinen, tfn (09) 1606 7572, (09) 1606 7572
- konsultativ tjänsteman Jussi Aaltonen, tfn (09) 1606 7620, (09) 1606 7620
- avdelningssekreterare Terttu Belgasem, tfn (09) 1606 7563, (09) 1606 7563

Valdirektör

Arto Jääskeläinen

Konsultativ tjänsteman

Jussi Aaltonen

- BILAGOR
- 1) Vissa bestämda tider i riksdagsvalet den 17 april 2011
 - 2) Ramavtal mellan justitieministeriet och Posten Åland om förhandsröstning i postkon-
tor vid riksdagsvalet 2011

FÖR KÄNNEDOM:

Ålands valkrets nämnd
Befolkningsregistercentralen / Timo Salovaara
Statens ämbetsverk på Åland / Magistratsavdelningen
Posten Åland Ab / Tina Hietanen - Rauttu
Finlands Kommunförbund / lagfrågor